

він (законодавець) практично не надає у відповідних нормативно-правових актах чітких формулювань щодо повноважень інших структурних ланок органів внутрішніх справ у сфері протидії дитячій безпритульності та бездоглядності (наприклад, Державтоінспекція, транспортна міліція та ін.). Виходячи із загальносоціального призначення системи органів внутрішніх справ, цілком очевидно, що протидію феномену «дітей вулиці» певною мірою реалізують усі органи, посадові особи, заклади тощо, які входять до її складу. Тож вважаємо, що слід більшу увагу приділити законодавчому визначенню (конкретизації) повноважень інших, окрім кримінальної міліції у справах дітей, суб'єктів органів внутрішніх справ щодо протидії виникненню та розвитку дитячої безпритульності і бездоглядності. Однак слід наголосити, що до законодавчого оформлення зазначених повноважень слід підходити досить ретельно та обережно, щоб уникнути непотрібних дублювань.

Список використаної літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К; Ірпін, 2005.
2. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К., 2003.
3. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – К., 1998. – Т. III: О – Р.
4. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Указ Президента України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=383%2F2011>.
5. Про міліцію: Закон України // ВВР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України // ВВР. – 1995. – № 6. – Ст. 35.
7. Про створення кримінальної міліції у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=502-95-%EF>.
8. Словарь административного права / Колл. авт.: И.Л. Бачило, Т.М. Гандилов, А.А. Гришковец и др. – М., 1999.
9. Тлумачний словник-мінімум української мови / Уклали Л.О. Ващенко, О.М. Єфімов. – 2-е вид., доп. і перероб. – К., 2000.

Надійшла до редакції 30.11.2011

МАШТАК К.С., здобувач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95 : 342.7

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Зроблено спробу узагальнити наукові дослідження щодо проблем адміністративно-правового забезпечення права на інформацію, окреслено наукові перспективи дослідження цієї проблематики в контексті становлення нової інформаційної політики в Україні, визначено поняття та структурні елементи адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації.

Ключові слова: інформація, інформаційна політика, державне управління, інститут демократії.

Осуществляется попытка обобщить научные исследования проблем административного обеспечения права на информацию, обозначаются научные перспективы исследования данной проблематики в Украине, определяются понятие и структурные элементы административно-правового обеспечения права на доступ к публичной информации.

Ключевые слова: информация, информационная политика, государственное управление, институт демократии.

The problems of the administrative providing of right on information and scientific prospects of research of these in Ukraine are considered in this article.

Keywords: information, informative policy, state administration, institute of democracy.

Утвердження пріоритету людини в політичній, економічній, соціальній і духовній сферах у сучасний період розвитку українського суспільства значною мірою пов'язане з вдосконаленням державного управління та правовим регулюванням суспільних відносин в інформаційній сфері. Конституція проголошує Україну суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою [1, ст. 1]. Сучасна держава саме з такими конституційними основами повинна ставити науку, техніку та інформацію на службу всьому суспільству і кожній окремій людині, спрямовувати їх використання на гармонічний, всебічний розвиток особистості.

Право на доступ до інформації посідає особливе місце серед позитивних прав особи, воно є не тільки гарантією реалізації багатьох інших прав і свобод людини і громадянина, а й виступає необхідною умовою прозорості та ефективності діяльності органів влади. На сьогодні в Україні склалася ситуація, за якої фізичні особи, юридичні особи, представники ЗМІ та громадських організацій не мають належного доступу до повної інформації про діяльність державних інститутів, спостерігається систематичне порушення права осіб знайомитися в органах державної влади, місцевого самоврядування, установах і організаціях із відомостями про їх діяльність. Саме тому розпочата в науковій літературі дискусія навколо зазначеної проблеми привела до оновлення законодавства щодо забезпечення права на вільний доступ до публічної інформації. Після прийняття у 2011 р. Закону «Про доступ до публічної інформації» українські суди вже розглянули близько 100 справ про доступ до інформації, а також 7 справ про притягнення чиновників до відповідальності за порушення закону [2]. Зважаючи на таку правову ситуацію, виникає необхідність розбудови реального механізму забезпечення права на доступ до публічної інформації, наукового дослідження специфіки діяльності органів державної влади в цій сфері.

Слід зазначити, що забезпечення прав і свобод людини та громадянина, в тому числі й за допомогою адміністративно-правових засобів, є однією з тем, яка часто привертає увагу вітчизняних вчених-юристів, серед яких: В.Б. Авер'янов, О.А. Баранов, К.І. Белякова, В.М. Брижко, О.Б. Горова, М.В. Гуцалюк, Д.Г. Заброта, Р.А. Калюжний, А.М. Колодій, В.К. Колпаков, М.І. Мельник, Є.М. Моїсєєв, Н.Р. Нижник, А.Ю. Олійник, В.Ф. Погорілко, І.І. Родіонов, Ю.С. Шемшученко та ін. Зокрема, в дослідженнях цих науковців висвітлювалися питання, пов'язані з визначенням адміністративно-правового статусу особи, механізмом забезпечення прав і свобод людини та громадянина, діяльністю органів державної влади в цій сфері.

Протягом існування України як незалежної держави лише окремі аспекти проблеми забезпечення права особи на інформацію були предметом дисертаційних досліджень, які проводили І.В. Арістова, А.М. Гуза, В.О. Горобцова, М.С. Демкова, О.С. Денисова, Є.Ю. Захарова, В.П. Колісник, Б.А. Кормич, Т.А. Костецька, Л.В. Кузенко, Н.В. Кушакова, О.В. Логінов, А.І. Марущак, О.Г. Марценюк, О.В. Нестеренко, Г.Г. Почепцова, В.В. Речицький, В.О. Серьогіна, Т.М. Слінько, Ю.М. Тодика та ін.

Водночас наукові праці, які тим чи іншим чином розглядають окремі питання розвитку інформаційного законодавства, не мають спеціальних досліджень щодо адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації. Між тим вивчення теми безумовно вказує, що в сучасних умовах виникає не тільки теоретична, а й практична необхідність у науковому обґрунтуванні концепції реалізації права суб'єктів інформаційних відносин на вільний доступ до публічної інформації як одного з головних чинників розвитку правової держави та гарантування розвитку інститутів демократії.

Головною метою статті є визначення поняття та змісту адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації, а також окреслення наукових перспектив дослідження цієї проблематики в контексті становлення нової інформаційної політики в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: а) проаналізувати наукові доробки з дослідження права людини на доступ до публічної інформації з різних тематичних та методологічних точок зору на цю проблему; б) визначити поняття та структурні елементи адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації.

Сучасний етап розбудови держави в Україні пов'язаний з усвідомленням широкого кола інформаційних процесів, які відбуваються в суспільстві. Інформація пов'язує між собою державу і громадянське суспільство, постає одним з дієвих засобів налагодження взаємозв'язку між особистістю та державою. В умовах глобалізації швидкими темпами формується новий тип людської формації – «інформаційне суспільство». Однією з основних характеристик новітньої формації є швид-

кий обмін інформацією, розвиток усіх сфер людської діяльності за допомогою знань.

Процеси в інформаційному середовищі, у свою чергу, безпосередньо пов'язані з реалізацією конституційних положень, що стосуються додержання та належної реалізації прав і свобод людини та громадянина. Одним з основних прав громадян є їх право на інформацію. Управління суспільством з боку державних органів завжди зумовлює їхню інформованість про відповідні процеси та явища. Будь-яке рішення чи дія органів управління постає згодом у вигляді інформації для інших ланок управлінських структур, а також окремих громадян та їх об'єднань.

Як ми вже згадували, сучасній вітчизняній науці відомі комплексні дослідження інформаційного права, зокрема права на доступ до публічної інформації, проте їх питома вага залишається досить низькою. Певна частина досліджень з цієї проблематики відбуваються у конституційно-правовому аспекті (Н.В. Кушакова, О.В. Нестеренко та ін.) [3; 4]. Показовим є звернення до цієї тематики спеціалістів у галузі адміністративного права, які досліджують «інформаційну» тематику з різних точок зору. Наприклад, Б.А. Кормич у своїй дисертаційній роботі «Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки» (2004 р.) ставить за основну мету провести комплексний аналіз організаційно-правових основ політики інформаційної безпеки України, охарактеризувати динаміку процесу створення системи інформаційної безпеки, запропонувати перспективну модель правового захисту інформаційної безпеки [5, с. 5]. Дещо схожу тематику досліджує О.В. Логінов у дисертаційній роботі «Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади» (2005 р.) [6].

У 2003 р. Л.В. Кузенко у своїй дисертаційній роботі «Правове регулювання права громадян на інформацію у сфері державного управління» робить спробу визначити сутність, зміст та особливості адміністративно-правового регулювання права громадян на інформацію в Україні, виявити особливості правовідносин, пов'язаних з реалізацією цього права, у сфері державного управління [7, с. 4]. Комплексний аналіз теоретико-методологічних засад реалізації права на інформацію, наукове обґрунтування шляхів та методів розвитку інститутів інформаційного права у співвідношенні з інститутами демократії і прав людини здійснює О.Г. Марценюк [8, с. 4].

Разом з тим поза увагою науковців залишилися питання забезпечення права на вільний доступ до публічної інформації за допомогою адміністративно-правових засобів, проблеми притягнення до відповідальності за порушення адміністративних норм, пов'язаних з діяльністю органів державної влади в цьому напрямку. Такі прогалини у дослідженні права особи на інформацію в адміністративному розрізі ще раз зумовлюють необхідність глибокого дослідження механізму адміністративно-правового забезпечення органами державної влади права на вільний доступ до публічної інформації, свідчать про актуальність та своєчасність обраної теми.

Конституція України 1996 р. визначила правовий і демократичний шлях розвитку та становлення нашої держави, орієнтування на визнані світовою спільнотою гуманістичні за своїм змістом міжнародні стандарти. Саме в цьому політико-правовому документі знайшли своє концентроване і офіційне закріплення основні засади суспільного і державного устрою: незалежність державної влади, права і свободи людини та громадянина, власність, адміністративно-територіальний устрій тощо. Можливість реалізації людиною прав і свобод, роль держави в цьому процесі завжди були предметом гарячих дискусій, які змушували переосмислювати історичний, філософський, правовий контексти, давали інтелектуальний імпульс до зародження нових концепцій та ідей, розвиток яких є справою правових наук.

Досліджуючи права і свободи людини, зокрема право на інформацію, аналізуючи об'єктивні умови їх реалізації, не можна не звернути увагу на термінологію, що сприяє правовому тлумаченню цього багатогранного процесу. Для відображення його юридичної природи правова думка намагається використовувати якісно-змістовні визначення, функціонування яких демонструє еволюцію природознавчих наук та ступінчастий розвиток правових систем світу.

Конституція України закріпила поняття стосовно прав і свобод людини, яке, інтегруючи в собі процесуальні компоненти, має за мету найбільш імперативно і зрозуміло пояснити діяльність держави щодо її прагнення всебічного розвитку особистості – «забезпечення» [1, ст. 3]. Однак декларування цього поняття, навіть на найвищому рівні, не вказує на його дієвість як на процес, котрий відображає всі надбання теорії та практики правових наук. Лише шляхом детального аналізу і співставлення наявних правових доктрин, визначення підтексту вже визнаних теорій, концепцій та ідей можливе усвідомлення поняття «забезпечення» прав і свобод людини

як самостійного юридичного процесу.

Аналіз наукової літератури, присвячений адміністративно-правовим проблемам, свідчить про те, що значна її частина орієнтована на вирішення завдань забезпечення прав і свобод громадян. Проблема забезпечення прав і свобод громадян у сфері адміністративно-правових відносин у працях вчених-адміністративістів вивчається або як самостійний об'єкт дослідження, або у поєднанні з іншими актуальними проблемами адміністративно-правової науки. За останні роки з'явився ряд робіт спеціалістів адміністративного права, які стосувалися безпосередньо питань адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина [9-14].

Слід зазначити, що вчені-адміністративісти у своїх дослідженнях досить часто використовують словосполучення «адміністративно-правове забезпечення» щодо прав і свобод людини [9-14], проте не в достатній мірі визначають його структурні та семантичні характеристики. В більшості випадків дослідники дають абстрактне визначення цієї юридичної категорії, визначаючи, наприклад, адміністративно-правове забезпечення як процедуру провадження, наповнену відповідним процесуальним змістом [15, с. 4] або сукупність адміністративно-правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод особи [13, с. 9]. Деякі дослідники визначальною складовою частиною адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини й громадянина визнають гарантії їх реалізації [10, с. 5]. Найбільш комплексне визначення такої юридичної категорії, як «адміністративно-правове забезпечення», дає К.В. Степаненко крізь призму дослідження забезпечення прав громадян України за кордоном: «Діяльності органів державної влади, зміст якої складають охорона, захист, відновлення порушених прав та створення умов щодо їх реальної реалізації громадянами України, які перетинають державний кордон або перебувають на території іноземної держави, за допомогою адміністративно-правових засобів» [14, с. 4].

Більш змістовно та комплексно досліджують термін «забезпечення» стосовно прав людини вчені-юристи сучасного конституційного права початку XXI ст. Наприклад, К.Г. Волинка вважає, що найбільш вдало охарактеризувати комплексну та цілеспрямовану діяльність щодо надання прав і свободам реального змісту можна за допомогою поняття «забезпечення» прав і свобод людини, який передбачає їх повагу, дотримання, визнання та гарантії [16, с. 5]. О.І. Наливайко під забезпеченням прав людини розуміє діяльність органів держави і місцевого самоврядування, громадських об'єднань і громадян із створення умов (гарантій) для правомірної та неухильної їх реалізації і захисту [17, с. 22]. В.О. Демиденко під забезпеченням прав і свобод людини і громадянина розуміє головний обов'язок української держави щодо цілеспрямованої діяльності у сприянні реалізації прав і свобод людини та громадянина, їх охорони і захисту [18, с. 9].

О.В. Домбровська під забезпеченням конституційного права людини і громадянина на життя розуміє діяльність зі створення сприятливих умов, охорони та захисту названого права [19, с. 13]. О.В. Пушкіна вносить істотне уточнення поняття конституційного забезпечення прав людини. Автором доводиться доцільність його дефініції як системи передбачених конституцією держави заходів, гарантій, засобів та механізмів, що знаходять своє втілення в діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування і є спрямованими на сприяння реалізації та захист прав та свобод людини і громадянина, які встановлені Конституцією України [20, с. 8].

Необхідно звернути увагу на те, що об'єднуючим фактором визначення науковцями терміна «забезпечення» виступає включення в цю категорію таких юридичних елементів, як «реалізація», «захист» та «охорона». Ця семантична єдність відповідає словниковим та енциклопедичним тлумаченням поняття «забезпечення», що тільки сприяє розширенню його правового контексту, зокрема щодо прав і свобод людини. Наприклад, В.І. Даль у своєму тлумачному словникові живої великоруської мови пояснює «обеспечение» як «спасение, давая что-то правильное; обеспечение всем необходимым, защита от убытков, недостачи, нужды, которая угрожает кому-то» [21, с. 577]. За С.І. Ожеговим, «обеспечить – сделать полностью возможным, действительным, реально исполненным; защитить, оборонить» [22, с. 364]. Словник сучасної української мови слово «забезпечити» трактує як створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [23, с. 281].

Водночас обрана тематика нашого дослідження вимагає обґрунтування дії елементів цього процесу в адміністративно-правовому контексті забезпечення права на доступ до публічної інформації. Адміністративне право, на відміну від інших галузей права, регулює порядок

застосування норм конституційного права, в яких визначаються права і свободи людини та громадянина. Норми цієї галузі права також визначають окремі права і свободи людини, але такі права, як правило, є похідними від конституційних прав і в більшості випадків пов'язані із реалізацією цих прав і свобод. Наприклад, ст. 34 Конституції України передбачає право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. У свою чергу, адміністративне право регулює порядок доступу до публічної інформації, процедуру оскарження незаконних дій посадових осіб з цього приводу тощо.

Надати точне та змістовне визначення адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації допоможе аналіз українського законодавства з питань інформації. Визначальним нормативно-правовим актом у цьому відношенні, безумовно, є Закон України «Про інформацію», ст. 1 якого визначає останню як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [24]. В цьому ж акті законодавець, визначаючи основи інформаційної політики, згадує й термін «забезпечення» щодо рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації [24, ст. 3]. Останнім кроком на шляху визначення адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації є аналіз Закону України «Про доступ до публічної інформації», ст. 1 якого окреслює семантичні характеристики саме публічної інформації: «це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації» [25].

Якщо звернутися до законодавства зарубіжних країн, то там також здебільшого діють саме процедурні закони про свободу публічної інформації чи доступ до неї (у США, Великобританії, Латвії, Естонії, Словаччині, Словенії, Болгарії тощо). Вони регулюють режим доступу до такої інформації, процедури звернення з інформаційними запитами та оскарження дій публічних органів [26].

Отже, сутність і особливості адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації лежать у площині співіснування всіх елементів цього комплексного інституту, який містить основні характеристики права на інформацію та права на доступ до публічної інформації як її частини, механізм забезпечення цього права органами державної влади за допомогою адміністративно-правових засобів. З урахуванням цих елементів, *адміністративно-правове забезпечення права на доступ до публічної інформації* можна визначити як регламентовану законодавством діяльність органів державної влади, зміст якої складають охорона, захист, відновлення порушеного права на доступ до публічної інформації та створення умов щодо його реальної реалізації за допомогою адміністративно-правових засобів.

Таким чином, проаналізувавши основні наукові підходи щодо дослідження права людини на доступ до публічної інформації з різних тематичних та методологічних точок зору на цю проблему, а також з'ясувавши відомі вітчизняній правовій науці змістовні та структурні елементи процесу адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини, можна зробити такі висновки:

1. Еволюція суспільства та держави потребує цілеспрямованої інформаційної політики, що має стати одним із першочергових чинників проведення успішних реформ в Україні. Створення адаптованого під міжнародні стандарти інформаційного простору пов'язане з координацією дій всіх суб'єктів інформаційних відносин, проведенням міжгалузевих наукових досліджень, зокрема в теорії управління, адміністративного права і процесу та інших галузей права.

2. Дослідження процесу забезпечення органами права на інформацію в контексті адміністративної діяльності дає змогу стверджувати, що адміністративно-правове забезпечення права на доступ до публічної інформації є самостійним комплексним явищем, зміст якого полягає у регламентованій законодавством діяльності органів державної влади з охорони, захисту, відновлення порушеного права на доступ до публічної інформації та створення умов щодо його реальної реалізації за допомогою адміністративно-правових засобів.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 18.06.1996 р. // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 142.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] // Режим доступу :

<http://reyestr.court.gov.ua/>.

3. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію (порівняльний аналіз): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003.
4. Нестеренко О.В. Право на доступ до інформації в Україні: конституційно-правовий аспект: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2008.
5. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки: Автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук. – Х., 2004.
6. Логінов О.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2005.
7. Кузенко Л.В. Правове регулювання права громадян на інформацію в сфері державного управління: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2003.
8. Марценюк О.Г. Теоретико-методологічні засади інформаційного права: реалізація права на інформацію: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2009.
9. Негодченко О.В. Організаційно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини: Монографія. – Дніпропетровськ, 2003.
10. Ієрусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006.
11. Дегтярьов О.Ф. Адміністративно-правове забезпечення реалізації права громадян на вільний вибір місця проживання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006.
12. Ракша Н.С. Адміністративно-правове забезпечення права громадян на освіту: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Львів, 2007.
13. Корж-Ісаєва Т.Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2008.
14. Степаненко К.В. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Дніпропетровськ, 2009.
15. Грабар Н.М. Адміністративно-правове забезпечення статусу біженців в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Львів, 2007.
16. Волинка К.Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2000.
17. Наливайко О.І. Правовий захист людини як предмет дослідження загальної теорії права // Держава і право: Зб. наук. праць. – Вип. 12. – К. : Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2001. – С. 18-24.
18. Демиденко В.О. Утвердження і забезпечення конституційних прав та свобод людини й громадянина в діяльності міліції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2002.
19. Домбровська О.В. Конституційне право на життя людини і громадянина та забезпечення його реалізації органами внутрішніх справ: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2005.
20. Пушкіна О.В. Конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – Х., 2008.
21. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1978. – Т. 2.
22. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М., 1987.
23. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь, 2003.
24. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // ВВР. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
25. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.02.2011 р. № 2939-VI // ВВР. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
26. Гончар Я. Свобода інформації та виконавча гілка влади: Правові норми. Інституції. Процедури. – К., 2002.

Надійшла до редакції 11.11.2011

